

Porin

Iva Grubiša

Službeno Prihvatalište za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu, a kolokvijalno i znatno češće u upotrebi – Porin, veće je od dva prihvatilišta ovog tipa u Hrvatskoj koje može primiti do 600 osoba (drugo, znatno manje, s kapacitetom 100 osoba, nalazi se u Kutini). S radom u ovoj funkciji prihvatilište je započelo 2011. godine, a vernakularno ime Porin nosi prema istoimenom hotelu koji je do otvaranja prihvatilišta poslovao u istoj zgradi. Pod ingerencijom je Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, a glavni partner MUP-a u svakodnevnom upravljanju prihvatilištem je Hrvatski Crveni križ. Porin je prihvatilište otvorenog tipa, što znači da ljudi koji u statusu tražitelja međunarodne zaštite u njemu borave mogu izlaziti i ulaziti u njega relativno slobodno, ali uz poštivanje zabrane izlazaka i ulazaka između 23 i 6 sati, što ga među ostalim čini različitim od **detencijskih** centara ili **kampova** u kojima su ljudi u pokretu zatvoreni bez mogućnosti izlaska. S druge strane, njegova visoko administrativno-sigurnosna struktura i organizacija, činjenica da u njemu smiju boraviti isključivo osobe u statusu tražitelja međunarodne zaštite, kao i to da je riječ o zgradi s relativno adekvatnom infrastrukturom za smještaj ljudi (npr. sobe sa sanitarnim čvorovima), uz organizirane obroke razlikuju ga od „divljih kampova“, poput primjerice **Vučjaka** u Bihaću u Bosni i Hercegovini.

Broj ljudi koji borave u prihvatilištu, kao i zemlje odakle pristižu variraju ovisno o globalnim geopolitičkim zbivanjima i prohodnim rutama ljudi u pokretu. Svoj je maksimalan kapacitet Porin nakratko dosegao nakon zatvaranja **balkanskog koridora** u jesen 2016. godine, dok posljednjih godina Porin uglavnom djeluje značajno ispod svog punog kapaciteta. Prije **dugog migracijskog ljeta** 2015. godine, tražitelji su često bili s područja afričkog kontinenta; dok se od 2015. godine naovamo znatno povećao broj tražitelja iz Azije (primarno Sirije, Iraka, Afganistana i Irana). Slijedeći recentna ratna zbivanja u Ukrajini, zanimljivo je istaknuti kako ljudi izbjegli iz Ukrajine 2022. godine nisu smješteni u Porinu (već su za njih osigurani drugačiji smještajni kapaciteti, drugačiji statusi, prava i uvjeti prihvata), dok su s druge strane oni koji su istovremeno dolazili iz Rusije odsjedali upravo u Porinu u statusu tražitelja.

Porin je smješten na samom jugoistočnom rubu grada Zagreba te administrativno pripada Mjesnom odboru Hrelić, iako ga na mentalnoj karti Zagreba njegovi stanovnici, ali i zaposlenici, volonteri, predstavnici nevladinih organizacija, aktivisti i ini akteri, znatno češće smještaju u susjedni kvart Dugave. Prihvatilište se nalazi na rubu rezidencijalnog dijela naselja: sa sjeverne ga strane okružuju manje stambene zgrade, dok se uz južni kraj prihvatilišta prostire zagrebački ranžirni kolodvor. Nešto dalje, otprilike tri kilometra istočno od Porina nalazi se Odlagalište otpada Prudinec u

Jakuševcu (v. **smecé**). Osim što ga prostorno određuju, ove su karakteristike važne i za doživljaj njegovih stanovnika pa su tako nerijetko prve asocijacije koje vezuju uz Porin one na buku i buđenje tijekom noći zbog ranžirnog kolodvora i one na smrad koji često, a posebice tijekom toplijeg dijela godine, dopire do prihvatilišta s Jakuševca.

Još je jedna fizička karakteristika Porina snažno utjecala na impresije o njemu. Riječ je o žičanoj **ogradi** koja je oko prihvatilišta podignuta u ožujku 2020. godine. Prema tumačenju MUP-a ograda je podignuta isključivo radi zaštite onih smještenih u Porinu, a posebno djece od prometa budući da je glavni ulaz/izlaz smješten uz cestu i parkiralište. No, iako ograda nije promijenila karakteristiku Porina kao otvorenog centra, samo njezino podizanje, a posebno period u kojem se njena izgradnja događala, u ožujku 2020. godine, **paralelno** s proglašenjem epidemije koronavirusa u RH i uvođenjem *lockdowna*, snažno se odrazila na dojmove ljudi tada smještenih u prihvatilištu te su ga neki sve intenzivnije počeli doživljavati kao zatvor.

Procjene percepcije (ne)sigurnosti i rizika oduvijek su dio svakodnevice u Porinu. S jedne strane riječ je o značajnoj sigurnosnoj infrastrukturi i tehnikama MUP-a (Pozniak i Petrović 2014). Primjerice, osim spomenute ograde, uspostavljen je sustav video nadzora, između katova se na stubištu nalaze željezne rešetke (koje u pravilu stoje posve otvorene, a njihovo je zaključavanje predviđeno u slučaju izbijanja nemira), a ulazak/izlazak stanovnika iz objekta evidentira se očitavanjem magnetskih kartica. S druge strane, percepcija rizika i nesigurnosti dolazi i izvana, a ponajviše od ljudi koji žive u blizini prihvatilišta. Stanovnici Dugava uglavnom imaju malo interakcije s osobama smještenima u Porinu (Brnardić et al. 2015), nerijetko ih doživljavaju kao prijetnju (Pozniak i Petrović 2014), a u svojim stavovima o tražiteljima iz Porina često variraju između suosjećanja i brige te straha i ksenofobije (Petričević 2022).

Duljina boravka u Porinu jako varira i ovisi o mnogo faktora. Mnogi Porin napuštaju već nakon nekoliko dana ili tjedana od dolaska te ne čekaju rješenja svojih zahtjeva u Hrvatskoj. Za one druge, koji čekaju na odluku o odobrenju ili odbijanju međunarodne zaštite, boravak je znatno duži (iako uvijek ostaje vrlo neodređenog trajanja), pa se može raditi o desetak mjeseci, ali i o tri i više godina.

Upravo je **čekanje**, i to čekanje bez roka trajanja, jedna od najizraženijih karakteristika života u Porinu kao i drugim objektima sličnih funkcija (Grubiša 2022; Altin i Minca 2017; Michalon 2013). Ljudi u Porinu znaju da je prihvatilište samo privremena postaja, bez obzira na to pod kojim uvjetima i s kojim pravno dodijeljenim statusima će ga jednom napustiti, ali ne znaju koliko će ta privremenost trajati. Budući da često traje i dulje od godinu dana, boravak u Porinu nerijetko opisuju i kao period zaglavljenosti u vremenu (Jefferson, Turner i Jensen 2019) ili kao osjećaj da „vise“ između dva života kako je to opisao jedan od sudionika mog doktorskog istraživanja nakon više od tri godine života u Porinu:

Sometimes, it [Porin] makes one feel like you are in prison. And now that we are in the apartment, I feel the difference between while we were there and now. I feel like, like I am now in Croatia, actually. To be honest. There in

Porin, I felt like I'm still hanging. Like our life is not complete, and we are not free people. Like we are stuck in something!

U prijevodu: Ponekad se, u [Porinu] osoba osjeća kao da je u zatvoru. Sada kada smo u stanu osjećam razliku između onog kad smo biti tamo i sada. Osjećam kao, kao da sam sada zapravo u Hrvatskoj. Da budem iskren. Tamo u Porinu osjećao sam se kao da još uvijek visim. Kao da naši životi nisu potpuni, a mi nismo slobodni ljudi. Kao da smo zapeli u nečemu!

Iako je čekanje vodeća okosnica života stanovnika Porina, ne treba ga otpisati kao pasivni prostor i vrijeme. Njegovi stanovnici ostaju aktivni akteri, prilagođavaju se novonastalim okolnostima, opiru se svođenju njihovih identiteta samo na pasivne tražitelje te unatoč brojnim strukturnim ograničenjima nastoje osigurati smislene svakodnevice za sebe i svoje obitelji (Fontanari 2019; Dudley 2011). U kontekstu života u Porinu to se između ostalog očituje u čestoj praksi uređivanja soba prema njihovim potrebama i željama (unošenje novog namještaja i reorganizacija unutar sobe, bojanje i ukrašavanje zidova...) kojima hladne i neprijateljske prostore od značenja ispražnjenih soba transformiraju u njihova, značenjski višestruka i ispunjena mjesta, koja će neki nazivati i domom. Porin, stoga, nije puko nemjesto (Auge 2001), već kontinuirano konstruirano, pregovarano i prijeporno mjesto u čijim transformacijama, društvenoj proizvodnji i konstrukciji sudjeluju i fizički prostor i infrastruktura, i setovi pisanih te nepisanih pravila i normi ponašanja, i zaposlenici koji u njemu rade, ali i njegovi stanovnici (Grubiša 2022).

Literatura

Altin, Roberta i Claudio Minca. 2017. „The Ambivalent Camp. Mobility and Excess in a Quasicarceral Italian Asylum Seekers Hospitality Centre“. U *Carceral Mobilities. Interrogating Movement in Incarceration*. Jennifer Turner i Kimberley Peters, ur. London i New York: Routledge, 30-43.

Auge, Marc. 2001. *Nemjesta. Uvod u moguću antropologiju supermoderniteta*. Karlovac: Naklada Društva arhitekata, građevinara i geodeta. Prevela Vlatka Valentić.

Brnardić, Sunčica, Emina Bužinkić, Mitre Georgiev, Julija Kranjec, Sara Lalić, Cvijeta Senta i Tea Vidović. 2015. *Izazovi integracije – izvještaj za 2014. godinu*. Zagreb: Centar za mirovne studije.

Dudley, Sandra. 2011. „Feeling at Home. Producing and Consuming Things in Karenni Refugee Camps on The Thai-Burma Border“. *Population, Space and Place* 17: 742-755.

Fontanari, Elena. 2019. *Lives in Transit. An Ethnographic Study of Refugees' Subjectivity across European Borders*. London: Routledge.

Grubiša, Iva. 2022. „From Prison to Refuge and Back. The Interplay of Imprisonment and Creating a Sense of Home in the Reception Center for Asylum Seekers“. *Journal of Borderlands Studies*.

Jefferson, Andrew, Simon Turner i Steffen Jensen. 2019. „Introduction. On Stuckness and Sites of Confinement“. *Ethnos. Journal of Anthropology* 84/1: 1-13.

Michalon, Bénédicte. 2013. „Mobility and Power in Detention. The Management of Internal Movement and Governmental Mobility in Romania“. U *Carceral Spaces. Mobility and Agency in Imprisonment and Migrant Detention*. Dominique Moran, Nick Gill i Deirdre Conlon, ur. Farnham i Burlington: Ashgate, 37-55.

Petričević, Igor. 2022. *Beyond Transit. Precarious Emplacement and the Weaving Reception of Migrants in the City of Zagreb*. Doktorski rad. Stockholm University.

Pozniak, Romana i Duško Petrović. 2014. „Tražitelji azila kao prijetenja“. *Studia ethnologica Croatica* 26: 47-72.